

Civila samhället inklusive trossamfund

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkanden från allmänna motionstiden 2017/18 om civila samhället och trossamfund. Utskottet bereder några av yrkandena i förenklad form.

I betänkandet finns 11 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Det civila samhället.....	7
Civila samhällets organisationers viktiga roll.....	7
Bidrag till civila samhället.....	9
Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation.....	12
Civila samhället bedriver svenskundervisning.....	15
Samarbete.....	16
Trossamfund.....	19
Stöd m.m.....	19
Stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden m.m.....	23
Muslimska brödraskapet.....	26
Förenklad beredning.....	28
Motioner som bereds förenklat.....	28
Reservationer.....	30
1. Civila samhällets organisationers viktiga roll, punkt 1 (M, C, L, KD).....	30
2. Bidrag till civila samhället, punkt 2 (M, C, L, KD).....	30
3. Bidrag till civila samhället, punkt 2 (SD).....	31
4. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (C).....	32
5. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (V).....	33
6. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (L).....	34
7. Civila samhället bedriver svenskundervisning, punkt 4 (M).....	34
8. Samarbete, punkt 5 (M, C, L, KD).....	35
9. Stöd m.m., punkt 6 (SD).....	36
10. Stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden m.m., punkt 7 (M, C, L, KD).....	37
11. Muslimska brödraskapet, punkt 8 (SD).....	38
Särskilt yttrande.....	39
Stöd m.m., punkt 6 (SD).....	39
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	40
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Det civila samhället

1. Civila samhällets organisationers viktiga roll

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:153 av Said Abdu (L) yrkande 1,

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 20.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

2. Bidrag till civila samhället

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:574 av Anna Hagwall (-),

2017/18:853 av Robert Hannah (L) yrkande 3,

2017/18:1737 av Aron Emilsson m.fl. (SD),

2017/18:1916 av Anders Österberg m.fl. (S),

2017/18:2140 av Carina Ohlsson m.fl. (S),

2017/18:2273 av Jan Ericson (M),

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28,

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5,

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13,

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 41 och 48 samt

2017/18:3735 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 6 och 7.

Reservation 2 (M, C, L, KD)

Reservation 3 (SD)

3. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1937 av Christina Høj Larsen m.fl. (V) yrkande 28,

2017/18:2163 av Lawen Redar (S),

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27 och

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12.

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (L)

4. Civila samhället bedriver svenskundervisning

Riksdagen avslår motion

2017/18:3069 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 7 (M)

5. Samarbete

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3067 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1,

2017/18:3069 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 4 och

2017/18:3761 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 8 (M, C, L, KD)

*Trossamfund***6. Stöd m.m.**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2042 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkandena 2–4,

2017/18:2301 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -) yrkande 20,

2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 2 och 3,

2017/18:3414 av Boriana Åberg (M),

2017/18:3415 av Boriana Åberg (M) och

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 3–5.

Reservation 9 (SD)

7. Stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:456 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda KD) yrkande 3,

2017/18:3067 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 4 och

2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 10.

Reservation 10 (M, C, L, KD)

8. Muslimska brödrskapet

Riksdagen avslår motion

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 11 (SD)

*Förenklad beredning***9. Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:3439 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3749 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3 samt

2017/18:3761 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkandena 3–5.

Stockholm den 27 mars 2018

På kulturutskottets vägnar

Olof Lavesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Olof Lavesson (M), Gunilla Carlsson (S), Peter Johnsson (S), Cecilia Magnusson (M), Aron Emilsson (SD), Saila Quicklund (M), Anna Wallentheim (S), Per Lodenius (C), Niclas Malmberg (MP), Isabella Hökmark (M), Azadeh Rojhan Gustafsson (S), Angelika Bengtsson (SD), Christina Örnebjär (L), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Mattias Vepsä (S) och Amne Ali (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 50 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18 som gäller civila samhället inklusive trossamfunden. Åtta motionsyrkanden bereds i förenklad form.

Statskontoret presenterade rapporten Myndighetsanalys av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor för utskottet den 19 oktober 2017.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor informerade utskottet om verksamheten den 15 februari 2018.

Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund informerade utskottet om förslagen i betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18) den 22 mars 2018.

Utskottets överväganden

Det civila samhället

Civila samhällets organisationers viktiga roll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om civila samhällets viktiga roll med hänvisning till att dessa frågor kommer att lyftas fram i en skrivelse som regeringen avser att lämna till riksdagen under våren. Jämför reservation 1 (M, C, L, KD).

Motionerna

Lars Mejern Larsson m.fl. (S) framhåller i motion 2017/18:1794 vikten av ett fungerande ideellt föreningsliv. Motionärerna lyfter bl.a. fram föreningssektorns viktiga roll i vårt gemensamma samhällsbygge (yrkande 2).

Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) anser i motion 2017/18:3189 att civilsamhällesorganisationer som arbetar aktivt för att ge stöd åt offren för hedersrelaterat förtryck bör uppmärksammas (yrkande 3).

Said Abdu (L) framhåller i motion 2017/18:153 folkrörelsernas viktiga roll för att stimulera samhällsengagemang, utveckla och stärka demokratin samt som en mångkulturell mötesplats (yrkande 1).

Penilla Gunther m.fl. (KD) anser i motion 2017/18:3741 att man bör ta till vara förslagen i utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle, vars förslag bl.a. vill underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva verksamhet för att utvecklas och därigenom bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning (yrkande 20).

Bakgrund

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ska enligt förordningen (2015:49) med instruktion för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ansvara för att ta fram och samla kunskap om det civila samhällets villkor, sammansättning och utveckling och sprida denna kunskap på nationell, regional och lokal nivå. MUCF ska också fungera som ett stöd i dialogen mellan regeringen och det civila samhällets organisationer inom politiken för det civila samhället. MUCF fördelar vidare bidrag till barn- och ungdomsorganisationer, etniska organisationer, kvinnoorganisationer och hbtq-organisationer samt till projekt som handlar om demokrati- och inflytandefrågor, diskriminering och jämställdhet samt rasism och extremism. Enligt regleringsbrevet för 2018 ska MUCF under året särskilt prioritera att

inhämta erfarenheter från och sprida kunskaper till strategiskt utvalda målgrupper inom offentlig sektor om metoder för dialog och samverkan med organisationer i civilsamhället. Från och med 2018 tillförs 7 miljoner kronor¹ för främst MUCF:s arbete med kompetenshöjande insatser till statliga myndigheter och politiker i kommuner och landsting. Insatserna innefattar även ett administrativt stöd². Satsningen motiveras av att det är angeläget att öka kompetensen om det civila samhällets organisationer och villkor hos nämnda målgrupper. Enligt regeringen bygger satsningen på flera politiskt prioriterade förslag i betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13).

Regeringen gav i februari 2018 Tillväxtverket och Vinnova treåriga uppdrag att stödja utveckling av socialt entreprenörskap och sociala företag. Uppdraget är ett led i genomförandet av regeringens Strategi för sociala företag – ett hållbart samhälle genom socialt företagande och social innovation. Tillväxtverket ska genom uppdraget bidra till att strategins övergripande mål att stärka utvecklingen av sociala företag uppfylls, så att dessa bättre kan delta i att lösa utmaningar i samhället, samt bidra till att offentlig sektor uppmärksammar och använder socialt företagande och sociala företag som värdefulla aktörer i utvecklingen av ett hållbart samhälle. Tillväxtverket ska identifiera och genomföra insatser som bidrar till att stimulera tillväxt hos sociala företag och stärka utvecklingen av och kunskapen om sociala entreprenörer och sociala företag i hela landet. Uppdraget omfattar totalt 120 miljoner kronor mellan 2018–2020.

Kulturdepartementet har uppgett att regeringen har för avsikt att lämna en skrivelse till riksdagen i april 2018. Skrivelsen kommer enligt departementet bl.a. att lyfta fram betydelsen av det civila samhället, dess villkor och regeringens åtgärder för att stärka det civila samhället.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka den viktiga roll som det civila samhället har för att bl.a. stimulera samhällsengagemang, utveckla demokratin samt öka gemenskap och social sammanhållning. Som framgår ovan kommer betydelsen av det civila samhället, dess villkor och regeringens åtgärder för att stärka det civila samhället att lyftas fram i en skrivelse som avses lämnas till riksdagen under våren. Utskottet anser att denna skrivelse inte bör föregripas och avstyrker därmed motionerna 2017/18:153 (L) yrkande 1, 2017/18:1794 (S) yrkande 2, 2017/18:3189 (M, C, L, KD) yrkande 3 och 2017/18:3741 (KD) yrkande 20.

¹ Anslaget 13:5 Insatser för den ideella sektorn, utgiftsområde 17.

² Bet. 2017/18:KrU1, rskr. 2017/18:91.

Bidrag till civila samhället

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bidrag till civila samhället med hänvisning till att det pågår ett arbete med att se över demokrativillkoren för statens stöd till det civila samhällets organisationer.

Jämför reservation 2 (M, C, L, KD) och 3 (SD).

Motionerna

Anders Österberg m.fl. (S) framhåller i motion 2017/18:1916 att det inte ska ges samhällsstöd till föreningar, organisationer och trossamfund som inte respekterar de grundläggande värdena i vårt samhälle.

I motion 2017/18:2140 påtalar Carina Ohlsson m.fl. (S) vikten av att se över möjligheten till en grundfinansiering för samordning av socialt inriktade ideella organisationer.

Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) anser i motion 2017/18:3189 att inga offentliga bidrag ska ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet (yrkande 5).

Tomas Tobé m.fl. (M) anser i motion 2017/18:3735 yrkande 6 att regeringen bör ta initiativ till ny lagstiftning för att säkerställa att inga offentliga medel utbetalas som riskerar att komma till användning för verksamhet eller åtgärder som riskerar att direkt eller indirekt främja eller stödja radikaliserings, våldsbejakande extremism eller terrorism. Samma motionärer anser i yrkande 7 att initiativ även ska tas till ny lagstiftning så att felaktigt utbetalda eller felaktigt använda offentliga medel ska kunna återkrävas om medlen kommit till användning för verksamhet eller åtgärder som främjat eller riskerat att direkt eller indirekt stödja radikaliserings, våldsbejakande extremism eller terrorism.

Jan Ericson (M) lyfter i motion 2017/18:2273 fram behovet av en översyn av regelverket för statens stöd till organisationer.

I motion 2017/18:1737 anser Aron Emilsson m.fl. (SD) att regeringen bör återkomma med förslag om hur regelverk och tillsynen ska kunna skärpas i syfte att förhindra att våldsbejakande och icke-demokratiska organisationer får skattefinansierat stöd.

Annie Lööf m.fl. (C) anser i motion 2017/18:3685 yrkande 41 att offentliga medel till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet bör stoppas. Samma motionärer anser i yrkande 48 att även allmänna medel till våldsbejakande organisationer bör stoppas.

I motion 2017/18:853 anser Robert Hannah (L) att organisationer som sysslar med sexuell omvandling eller omvandling av könsidentitet inte ska ges några statliga eller kommunala bidrag. Detta bör enligt motionären gälla om

de genomför omvandlingsterapin, stöttar företeelsen eller råder familjer eller hbtq-personer om var man kan genomföra omvandlingsterapi (yrkande 3).

Jan Björklund m.fl. (L) anser i motion 2017/18:2815 yrkande 28 och i motion 2017/18:3586 yrkande 13 att inga offentliga medel bör få användas till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration eller jämställdhet.

Anna Hagwall (-) anser i motion 2017/18:574 att allt ekonomiskt skattefinansierat stöd till kulturföreningar, politiska organisationer och religiösa samfund ska tas bort.

Bakgrund

Regeringskansliet utredde under 2016–2017 hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer ska kunna bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga. En utredare har biträtt Regeringskansliet i detta arbete. Utredarens utkast till departementspromemoria bereds nu inom Regeringskansliet.

Statskontoret överlämnade i september 2017 rapporten Myndighetsanalys av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2017:13). Statskontoret föreslog i rapporten bl.a. att MUCF bör öka kontrollen i bidragsgivningen för att förhindra bidragsfusk och att regeringen bör förbättra MUCF:s förutsättningar att bedöma demokratikriteriet.

MUCF har uppgett att de sedan slutet av 2016 har skärpt tillämpningen av demokratikriteriet, och har avslagit ett antal ansökningar om statsbidrag med hänvisning till brister i demokratiskt hänseende. MUCF har vidare uppgett att de initierat ett tätare samarbete med andra myndigheter för att få ett bättre beslutsunderlag gällande de organisationer som söker och beviljas bidrag.

För att säkerställa att statsbidragen till det civila samhällets organisationer används för den verksamhet de är avsedda för ser regeringen över demokratikriterierna i olika former av statsbidrag. En utredning har sett över demokrativillkoren i statens stöd till trossamfunden. Utredningen lämnade sina förslag i mars 2018 i betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18). Bland annat anser utredningen att demokratikriteriet bör utformas på så sätt att det exkluderar trossamfund som agerar i strid med särskilt skyddsvärda grundläggande värderingar i det svenska samhället. Regeringen har även tillsatt en särskild utredare som ska se över regelverket för Allmänna arvsfonden (dir. 2017:68). Översynen ska bl.a. säkerställa att Allmänna arvsfondens medel används för den verksamhet som de är avsedda för. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2018. Regeringen har vidare tillsatt en särskild utredare som ska se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor (dir. 2018:19). Syftet med översynen är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar såsom de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Utredaren ska bl.a.

- redovisa hur de demokrativillkor som finns i de förordningar som styr den statliga bidragsgivningen till civilsamhällets organisationer är utformade
- göra en samlad analys av vilka svårigheter och utmaningar de ansvariga myndigheterna och det civila samhället har med dagens system, såväl vad gäller beslut om bidragsgivning utifrån demokrativillkoret som hur efterlevnaden av villkoret följs upp
- föreslå ett förtydligt, rättssäkert och enhetligt demokrativillkor för den statliga bidragsgivningen med beaktande av föreningsfriheten
- samverka med de bidragsutbetalande myndigheterna och företrädare för civilsamhällets organisationer i arbetet med att ta fram ett nytt tillämpbart demokrativillkor
- analysera vilka delar av en bidragssökande organisations uppbyggnad och verksamhet som ska granskas i förhållande till demokrativillkoret och hur denna granskning bör genomföras
- föreslå nödvändiga författningsändringar.

Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2019.

När det gäller motion 2017/18:2140 (S) om möjligheten till en grundfinansiering för samordning av socialt inriktade ideella organisationer kan nämnas att paraplyorganisationerna Forum, som samlar civilsamhällets organisationer med social inriktning, och Famna, som är en branschorganisation för idéburen vård och omsorg, får statsbidrag, även om det inte är deras primära finansieringskälla.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår ett arbete med att se över demokrativillkoren för statens stöd till det civila samhällets organisationer och bidragsutbetalande myndigheter. Dessutom bereds frågan om hur statliga bidrag till stöd för det civila samhällets organisationer ska kunna bli mer långsiktiga, förutsebara och enhetliga inom Regeringskansliet. Utskottet anser att beredningen av dessa frågor bör avvaktas och avstyrker därmed motionerna 2017/18:574 (-), 2017/18:853 (L) yrkande 3, 2017/18:1737 (SD), 2017/18:1916 (S), 2017/18:2140 (S), 2017/18:2273 (M), 2017/18:2815 (L) yrkande 28, 2017/18:3189 (M, C, L, KD) yrkande 5, 2017/18:3586 (L) yrkande 13, 2017/18:3685 (C) yrkandena 41 och 48 samt 2017/18:3735 (M) yrkandena 6 och 7.

Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det civila samhällets viktiga roll vid integration med hänvisning till bl.a. de aktiviteter som pågår.

Jämför reservation 4 (C), 5 (V) och 6 (L).

Motionerna

Lawen Redar (S) efterlyser i motion 2017/18:2163 en nationell strategi för marginaliserade förorter i syfte att bekämpa det demokratiska underskottet.

Annie Lööf m.fl. (C) efterlyser i motion 2017/18:3683 en översyn om hur civilsamhällets roll kan stärkas för att minska klyftorna i samhället. Motionärerna lyfter fram att om fler barn får upp ögonen för föreningslivet kan det bli ett sätt att motverka segregation och bygga broar inom städer och sociala grupper (yrkande 12).

Christina Höj Larsen m.fl. (V) anser i motion 2017/18:1937 att regeringen bör återkomma med förslag om hur förutsättningarna för civilsamhället att bedriva inkluderande verksamhet på asylboenden kan stärkas. Motionärerna anger att det behövs en samverkan mellan kommunen, boenden och föreningslivet för att den uppsökande verksamheten ute på boendena ska fungera bra (yrkande 28).

Jan Björklund m.fl. (L) påtalar i motion 2017/18:2815 det civila samhällets viktiga roll när det gäller integration och vikten av att det offentliga samverkar och bidrar med finansiellt stöd (yrkande 27).

Bakgrund

MUCF har gett ut skriften Samla kraft – En vägledning för kommuner och civilsamhället om samverkan kring insatser för nyanlända. Skriften reviderades i oktober 2017.

MUCF gav 2017 även ut rapporten Utvecklingen av ideella föreningsvillkor, som beskriver villkoren för föreningar i utsatta områden och övriga områden. Rapporten visar bl.a. att föreningar i utsatta områden generellt uppfattar sina villkor som sämre än andra föreningar samtidigt som de utför mycket socialt arbete. Vidare visar rapporten att dessa föreningar ofta är bättre på att nå grupper som vanligtvis inte engagerar sig i föreningslivet, såsom personer utan tidigare erfarenhet från föreningslivet, personer med små ekonomiska medel samt asylsökande och nyanlända.

MUCF har enligt regleringsbrevet för 2017 haft i uppdrag att sprida goda exempel på hur det unga civilsamhället skapar mötesplatser och nätverk mellan unga nyanlända kvinnor och män och andra unga kvinnor och män. I MUCF:s årsredovisning för 2017 framgår bl.a. följande:

MUCF har erfårit att det unga civilsamhället saknar tillgång till metoder för att inkludera nyanlånda. Myndigheten har dårför tagit fram skriften Unga möter unga tillsammans med och på efterfrågan av LSU, där unga själva fått bidra med sina metoder för social inkludering. Syftet med materialet är att sprida redan etablerade metoder för att underlätta fler att inkludera nyanlånda i mötesplatser och i ordinarie verksamheter. Materialet innehåller även information om finansieringsmöjligheter för civilsamhället.

Skriften har publicerats på myndighetens webbplats samt i ungdomsorganisationernas kanaler och nätverk. Myndigheten har även tagit fram webbaserade artiklar som speglar vilken roll samverkan mellan kommun och civilsamhälle spelar för mötesplatser mellan unga nyanlånda och andra unga.

MUCF har även fortsatt sprida de mötesplatsfoldrar och goda exempel på hur civilsamhället skapar mötesplatser och nätverk mellan unga nyanlånda och andra unga som togs fram under 2016. Foldrarna har bland annat spridits på myndighetens konferens om social inkludering i Göteborg, Temagruppen Unga i arbetslivets konferens Alla unga kan jobba eller studera i Skellefteå och på en konferens för fritidsledare i Sundsvall där myndigheten deltog.

Regeringen har ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen 2017–2025. Programmet syftar till att lyfta socialt utsatta områden och att bryta segregationsmekanismer strukturellt. Som en del i genomförandet av detta program inrättades myndigheten Delegationen mot segregation (Delmos) i januari 2018³. Myndigheten har som uppdrag att bidra till att minska och motverka segregation. Detta ska göras i samverkan med kommuner, regioner, myndigheter, civila samhället, forskare m.fl. Myndighetens arbete syftar till att förbättra situationen i socioekonomiskt utsatta områden och motverka strukturella orsaker till segregation. Delmos har förutom att främja samverkan mellan olika aktörer i uppgift att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte, följa utvecklingen inom forskning, göra analyser och uppföljningar samt fördela statsbidrag.

Regeringen beslutade den 22 februari 2018 om två nya förordningar. Den första syftar till att stödja ökad samordning och kunskaps- och metodutveckling i kommuners och landstings arbete mot segregation⁴. Den andra möjliggör för det civila samhället att ansöka om medel för att långsiktigt minska och motverka segregation⁵. Det nya statsbidraget innebär att det under 2018 kommer att betalas ut 53 miljoner kronor. Regeringen avser att fr.o.m. 2019 betala ut 75 miljoner kronor årligen. Bidragen kommer att fördelas av Delmos.

Det civila samhället bedriver, särskilt efter flyktingsituationen hösten 2015, en omfattande verksamhet för asylsökande och nyanlånda och för att förenkla integrationen. För att främja dessa ändamål tillfördes anslaget 13:6 Insatser för den ideella sektorn⁶ 105 miljoner kronor 2015. År 2016 tillfördes

³ Förordning (2017:1085) med instruktion för Delegationen mot segregation.

⁴ Förordning (2018:118) om statsbidrag till kommuner och landsting för att minska och motverka segregation.

⁵ Förordning (2018:119) om statsbidrag till ideella föreningar och stiftelser för att minska och motverka segregation.

⁶ Utgiftsområde 17.

civilsamhällets organisationer, inklusive trossamfunden, ytterligare 35 miljoner kronor för att möjliggöra en snabb förstärkning av verksamheter riktade till asylsökande och för nyanländas etablering. Medlen fördelades mellan Svenska Röda Korset, Svenska kyrkan, Rädda Barnen, Individuell Människohjälp, Forum – idéburna organisationer med social inriktning och trossamfunden genom Myndigheten för statligt stöd till trossamfund (SST). Medel för dessa ändamål har 2016–2018 även tillförts anslaget 13:1 Stöd till idrotten⁷ med 64 miljoner kronor per år, och till folkbildningen⁸ med minst 150 miljoner kronor per år. Från och med den 1 februari 2017 ansvarar länsstyrelserna för ett nytt statsbidrag för tidiga insatser för asylsökande och personer med uppehållstillstånd som bor i Migrationsverkets anläggningsboenden. Medel beviljas och betalas ut efter ansökan, huvudsakligen till organisationer i det civila samhället. Nämnas kan också att anslaget 13:2 Bidrag till allmänna samlingslokaler⁹ har fått ökade medel 2017–2018 med 20 miljoner kronor för att öka möjligheterna att skapa föreningsdrivna mötesplatser, särskilt i storstädernas socioekonomiskt utsatta områden.

Utskottets ställningstagande

För att underlätta integrationen, för bl.a. nyanlända, krävs som motionärerna framhåller en samverkan mellan flera aktörer, däribland det civila samhället och kommunerna. Som framgår ovan pågår en rad aktiviteter för att samordna, samverka och stödja civilsamhället så att dess roll kan öka. En ny myndighet, Delmos, har också inrättats för att bidra till att minska och motverka segregation, vilket bl.a. ska ske i samverkan med det civila samhället. Utskottet anser att motionerna 2017/18:1937 (V) yrkande 28, 2017/18:2163 (S), 2017/18:2815 (L) yrkande 27 och 2017/18:3683 (C) yrkande 12 till viss del får anses tillgodosedda, och inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida varför de avstyrks.

⁷ Utgiftsområde 17.

⁸ Anslag 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen, utgiftsområde 17.

⁹ Utgiftsområde 17.

Civila samhället bedriver svenskundervisning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att öka frivilligorganisationernas möjlighet att kunna bedriva svenskundervisning.

Jämför reservation 7 (M).

Motionen

Olof Lavesson m.fl. (M) anser i motion 2017/18:3069 att regeringen bör återkomma med förslag för att öka frivilligorganisationernas möjlighet att kunna bedriva svenskundervisning (yrkande 3).

Bakgrund

Folkbildningen bedriver svenskundervisning. Bland annat tillfördes anslaget 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen¹⁰ 170 miljoner kronor 2018. Medlen får användas för utgifter för att genomföra insatser för att stärka kunskaper i svenska, och om samhället och främja deltagande i samhällslivet för asylsökande och personer som fått uppehållstillstånd men bor kvar i anläggningsboende.

I budgetpropositionen för 2018¹¹ anges följande:

Folkbildningen är en viktig aktör inom ramen för regeringens satsning på tidiga insatser för asylsökande och vissa nyanlända och inom regeringens långsiktiga reformprogram för minskad segregation för 2017–2025. De tidiga insatserna är viktiga för att ta tillvara asyltiden och underlätta för en framtida etablering för de personer som beviljas uppehållstillstånd. Regeringens satsning Svenska från dag ett har varit framgångsrik – fler än 120 000 unika deltagare har fått grundläggande språkträning och samhällsinformation via folkbildningen. Regeringen föreslår därför att satsningen tillförs ytterligare 20 miljoner kronor under 2018 för att studieförbund och folkhögskolor ska kunna fortsätta att erbjuda ett stort antal personer insatsen.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår svenskundervisning inom folkbildningen, och dessutom har satsningen Svenska från dag ett, med bl.a. språkträning, fått ökade anslag med 20 miljoner kronor för 2018. Utskottet anser inte att motionen bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida varför motion 2017/18:3069 (M) yrkande 3 avstyrks.

¹⁰ Utgiftsområde 17.

¹¹ Prop. 2017/18:1 utgiftsområde 17.

Samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samarbete mellan det offentliga och civilsamhället bl.a. med hänvisning till MUCF:s uppdrag och arbete.

Jämför reservation 8 (M, C, L, KD).

Motionerna

Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) framhåller i motion 2017/18:3067 vikten av att samarbete mellan civilsamhället och välfärdens kärnverksamhet stärks. Motionärerna lyfter bl.a. fram överenskommelsen på det sociala området samt utredningen för ett stärkt civilsamhälle (yrkande 1).

I motion 2017/18:3069 påtalar Olof Lavesson m.fl. (M) att Idéburet offentligt partnerskap (IOP) har funnits ett antal år och att regeringen därför bör utvärdera detta arbete och komma med förslag till ytterligare fördjupning av samarbetet (yrkande 4).

Per Lodenius m.fl. (C) framhåller i motion 2017/18:3761 behovet av att utveckla modeller för partnerskap. Det finns enligt motionärerna inte några tydliga modeller att använda, likt modeller vid upphandling (yrkande 2).

Bakgrund

Partsgemensamt forum (PGF) är en plattform för dialog på nationell nivå mellan regeringen och det civila samhällets organisationer som bl.a. ska följa upp och utveckla politiken för det civila samhället, så att förutsättningarna för det civila samhällets organisationer kan förbättras. Parterna träffas fem gånger per år.

Under 2015 tog Kulturdepartementet fram en arbetsmetod för regeringens kontakter med det civila samhället, kallad sakråd. Regeringen använder sakråd för att höja kvaliteten i regeringens underlag, underlätta och effektivisera kunskapsinhämtning samt för att bättre samordna departementens kontakter med det civila samhällets organisationer. Under 2016 genomfördes ett antal pilotprojekt för att testa och utvärdera metodstödet för sakråd. Regeringen fattade den 16 februari 2017 beslut om sakråd som arbetsmetod i Regeringskansliet. Sakråd har genomförts inom olika områden.

Överenskommelsen på det sociala området tecknades 2008 mellan regeringen, de idéburna organisationerna inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting för att stärka det civila samhällets självständighet och stödja dialog med det civila samhället inom området. För att möta behov av dialog och samråd inom fler områden än bara det sociala kom regeringen och företrädare för det civila samhället den 21 februari 2018 överens om en struktur för bredare dialog och samråd. Syftet med breddningen

är att kunna lösa hinder och hitta former för samverkan där behoven är som störst. Överenskommelsen har sitt fokus på den nationella nivån och tecknas mellan regeringen och paraplyorganisationer inom civilsamhället. De organisationer som från början valt att ansluta är Civos – Civilsamhällets organisationer i samverkan, Famna – Riksorganisationen för idéburen vård och social omsorg, Forum – Idéburna organisationer med social inriktning och LSU – Sveriges ungdomsorganisationer. Ytterligare paraplyorganisationer har inbjudits att ansluta. Regeringen har även tillfört överenskommelsens kansli 3 miljoner kronor årligen för den breddade verksamheten.

Välfärdsutredningen lämnade sitt betänkande Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78) i november 2016. Av det framgår bl.a. följande:

Idéburet offentligt partnerskap

Idéburna offentliga partnerskap (IOP) är en form för samverkan mellan det offentliga och idéburen sektor, som inte omfattas av upphandlingsrätten. IOP kan exempelvis innebära att det offentliga svarar för viss typ av stöd, t.ex. tillhandahållande av lokaler och vissa verksamhetsbidrag, medan de idéburna organisationerna ansvarar för driften av själva verksamheten. IOP kan betraktas som ett komplement både till generella bidrag till den idéburna verksamheten och till upphandlingskontrakt där ändamålet är ett specifikt uppdrag. Det finns dock en rad juridiska frågeställningar kopplade till möjligheten att ingå ett IOP, såsom bestämmelser i kommunalrätten, upphandlingsrätten och EU:s statsstödsregler, som måste beaktas.

Med hänsyn till att förutsättningarna varierar såväl avseende samarbetsformer som verksamheter är det enligt utredningens bedömning inte möjligt att föreslå en lagstiftning på området.

Utredningen anser dock att det finns unika kvaliteter som samverkan genom IOP bidrar med och som bättre bör tas tillvara och föreslår därför att Upphandlingsmyndigheten och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor får i uppdrag att gemensamt utarbeta en vägledning för hur samverkan mellan det offentliga och idéburna organisationerna kan utvecklas genom ingående av idéburna offentliga partnerskap. Uppdraget ska utföras i samråd med relevanta aktörer, såsom Sveriges Kommuner och Landsting och civilsamhällets organisationer.

Samordnad information för samverkan med idéburen sektor

Utredningen har lämnat ett flertal förslag som kan bidra till att underlätta för idéburen sektor vid utförandet av välfärdstjänster. Enligt utredningen är det viktigt att kommuner och landsting kan erbjudas samlad information och möjlighet till ökad kunskap i frågor som rör möjligheterna att främja idéburen sektor på dessa områden. Upphandlingsmyndigheten föreslås därför få i uppdrag att arbeta med informationsinsatser gentemot kommuner och landsting i frågor som rör möjligheterna till samverkan med idéburen sektor, samt möjligheterna att underlätta för dessa aktörer som utförare av välfärdstjänster. Uppdraget ska genomföras i samråd med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och med relevanta aktörer, så som Sveriges Kommuner och Landsting.

Som också angetts ovan ska MUCF enligt regleringsbrevet för 2018 under året särskilt prioritera att inhämta erfarenheter från och sprida kunskaper till strategiskt utvalda målgrupper inom offentlig sektor om metoder för dialog och samverkan med organisationer i civilsamhället. Från och med 2018

tillfördes 7 miljoner kronor¹² för främst MUCF:s arbete med kompetenshöjande insatser till statliga myndigheter och politiker i kommuner och landsting. Insatserna innefattar även ett administrativt stöd. Satsningen motiveras av att det är angeläget att öka kompetensen om det civila samhällets organisationer och villkor hos nämnda målgrupper.

MUCF har vidare fått ett stärkt kunskapsuppdrag rörande IOP. MUCF anger att myndigheten nu, tillsammans med andra myndigheter, arbetar med att ta fram information för att öka den allmänna kunskapen om IOP.

Regeringen lämnade den 20 mars 2018 propositionen Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden (prop. 2017/18:158). I propositionen föreslås bl.a. ändringar i lagen om offentlig upphandling avseende vissa sociala tjänster och andra särskilda tjänster, benämnda välfärdstjänster, vilkas värde beräknas understiga tillämpligt EU-tröskelvärde på 750 000 euro. Förslagen bedöms förenkla för såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och främja den idéburna sektorns deltagande i upphandlingar. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten och värdet av ett samarbete mellan det offentliga och de idéburna organisationerna. Som framgår ovan har MUCF av regeringen fått i uppdrag och medel, för att sprida kunskaper om metoder för dialog mellan det offentliga och civilsamhället samt fått ett stärkt kunskapsuppdrag rörande IOP. MUCF arbetar också tillsammans med andra myndigheter med att ta fram information för att öka den allmänna kunskapen om IOP. Med hänvisning härtill och till att riksdagens ställningstagande till förslagen i propositionen Ökade tillståndskrav och särskilda regler för upphandling inom välfärden inte bör föregripas anser utskottet att motionerna inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna 2017/18:3067 (M, C, L, KD) yrkande 1, 2017/18:3069 (M) yrkande 4 och 2017/18:3761 (C) yrkande 2 avstyrks.

¹² Prop. 2017/18:1 utgiftsområde 17.

Trossamfund

Stöd m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbetalning av stöd till trossamfunden med hänvisning till att den pågående beredningen av frågan inte bör föregripas.

Jämför reservation 9 (SD) och det särskilda yttrandet (SD).

Motionerna

I motion 2017/18:3414 framhåller Boriana Åberg (M) att skattemedel inte bör gå till att finansiera religiös verksamhet. Mot denna bakgrund anser Boriana Åberg (M) i motion 2017/18:3415 att man bör se över en nedläggning av Myndigheten för statligt stöd till trossamfund.

Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) anser i motion 2017/18:2042 att samtliga skattefinansierade statliga bidrag till trossamfund bör upphöra, förutom de bidrag som är kopplade till att bevara kulturarvet (yrkande 2). Mot denna bakgrund bör enligt motionärerna Myndigheten för statligt stöd till trossamfund¹³ läggas ned (yrkande 4). Motionärerna anser vidare att regeringen bör granska stöd som går till trossamfund med en internationell koppling (yrkande 3).

I motion 2017/18:2301 anser Markus Wiechel (SD) att regeringen bör verka för att möjliggöra stängning av samfund med hårdföra tolkningar som tenderar att driva människor till att begå brott eller stödja terror (yrkande 1).

Richard Jomshof m.fl. (SD, -) anser i motion 2017/18:3060 att det statliga stödet till religiösa samfund som förminskar kvinnors roll i samhället ska dras in (yrkande 20).

Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) anser i motion 2017/18:3455 att det statliga stödet (yrkande 3) och det kommunala stödet (yrkande 4) till Muslimska brödraskapet ska stoppas, och att regeringen bör utreda konsekvenserna av att organisationer som ingår i nätverket kring Muslimska brödraskapet fått ta del av offentliga medel (yrkande 5).

I motion 2017/18:3186 anser Amineh Kakabaveh (V) att föreningar och församlingar som i sin praktiska verksamhet bryter mot demokratins principer, mänskliga rättigheter, kvinnors och barns rättigheters samt hbtq-personers rättigheter inte bör beviljas statliga anslag (yrkande 3). Motionären anser vidare att regeringen bör se till att svenska myndigheter skärper granskningen av etniska och religiösa organisationer och församlingar så att dessa i praktiken följer vad som föreskrivs när det gäller demokratiska principer och

¹³ Tidigare Nämnden för statligt stöd till trossamfund.

respekten för mänskliga rättigheter, kvinnors och barns rättigheter samt hbtq-personers rättigheter (yrkande 2).

Bakgrund

Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund överlämnade den 13 mars 2018 betänkandet Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige (SOU 2018:18). I betänkandet anges bl.a. följande:

Stödets betydelse för trossamfunden och för samhället i stort

Utredningens sammantagna bedömning är att det statliga stödet har stor betydelse för trossamfunden. Om stödet skulle minska eller avvecklas, i synnerhet avgiftshjälpen, skulle det få stora konsekvenser för trossamfundens verksamhet. Det skulle framför allt sätta trossamfunden i sämre ställning i förhållande till Svenska kyrkan. Stödet har därför en principiell betydelse eftersom det ger alla trossamfund någorlunda lika förutsättningar att bedriva en religiös verksamhet. På så sätt bidrar trossamfundsstödet till att alla människor i Sverige ges relativt sett lika möjligheter att utöva sin religion och därmed att åtnjuta sin religionsfrihet. Därutöver bidrar det statliga stödet till att ge trossamfunden grundläggande förutsättningar att bedriva verksamheter som har betydelse för att möta de olika existentiella behov som människor har. Det handlar både om situationer då personer söker sig till trossamfunden, t.ex. vid särskilda tillfällen i livet såsom vigsel och begravningar, men också vid kriser och olyckor. Trossamfundens verksamheter inom sjukvården, kriminalvården och krisberedskapen är i detta sammanhang av särskild betydelse. De spelar dessutom en viktig roll för kulturutövandet, i synnerhet för att individer med utländsk härkomst ska kunna bevara sin kultur och identitet. Vidare genomför flera trossamfund ett omfattande socialt arbete riktat till bl.a. nyanlända och socialt utsatta personer, vilket har betydelse för de individer som den offentliga välfärden har svårt att nå. Utredningen menar också att stödet till viss del kan stärka grundläggande demokratiska värderingar och stimulera den demokratiska delaktigheten, bl.a. genom att trossamfunden måste förhålla sig till gällande demokratikriterium och genom att fler trossamfund organiserar sig i enlighet med en formell föreningstradition.

Trossamfundens bidrag till att stärka demokratiska värderingar är dock inte i alla avseenden uppenbara och det finns också exempel på trossamfund som upprätthållit värderingar och strukturer som begränsar enskilda individers möjligheter att åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Motiv för staten att stödja trossamfunden

Utredningen anser att religionsfriheten ska ses som det huvudsakliga motivet för staten att stödja trossamfunden. Staten är förpliktad att förhålla sig neutral till olika trossamfund. Genom att fördela ett stöd till trossamfunden och erbjuda en kostnadsfri hjälp med att ta in medlemsavgifter försäkras sig staten om att inget trossamfund ges en i förhållande till staten särskilt fördelaktig ställning i samhället. Därmed får alla trossamfund likartade förutsättningar för sin religiösa verksamhet och alla individer ges relativt sett samma grundläggande möjligheter att utöva sin religion och åtnjuta sin religionsfrihet. Vidare framgår det av de internationella konventioner som Sverige anslutit sig till att staten ska främja tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Ett ytterligare stödmotiv är den samhällsnytta som trossamfundens verksamhet ger. Trossamfunden fyller en viktig funktion för många

människors välbefinnande, bl.a. genom att möta människors existentiella behov. Det gäller i synnerhet vid särskilda tillfällen i livet såsom vigslar och begravningar, men också vid kriser och olyckor. Trossamfunden bidrar även till samhällsnyttan genom sina kulturella och sociala verksamheter. I sin verksamhet kan trossamfunden också stimulera den demokratiska delaktigheten, stärka demokratiska värderingar och motverka antidemokratiska tendenser.

Genom att staten ger ett stöd till trossamfunden får också staten bättre förutsättningar att föra dialog och samråd med trossamfunden och nå fram till människor som är engagerade inom dem.

— — —

Demokratikriteriet bör utformas utifrån tydligt angivna exkluderingsgrunder

Utredningen anser att demokratikriteriet bör utformas på så sätt att det exkluderar trossamfund som agerar i strid med särskilt skyddsvärda grundläggande värderingar i det svenska samhället. På så sätt kan lagstiftaren ange när en inskränkning av religionsfriheten är motiverad. Regleringen begränsas därmed till situationer där det verkligen är nödvändigt att staten ingriper. Det blir vidare lättare för trossamfunden att på förhand förutse vilka ageranden som kan leda till vägrat stödberättigande och beslutsfattarens möjligheter till godtyckliga bedömningar begränsas. Det gör det också möjligt att göra en rimlig avvägning mellan statens behov av kontroll och trossamfundens behov av integritet och självständighet, samtidigt som den praktiska tillämpningen underlättas[...]

I betänkandet framgår vidare att utifrån de värderingar som anges i regeringsformens program- och målsättningsstadga har utredningen utformat följande exkluderingsgrunder. Ett trossamfund ska vägras stöd om det:

1. Utövar våld mot person, tvång eller hot. Även trossamfund som rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana handlingar ska vägras stöd. Det skulle t.ex. kunna handla om ett rättfärdigande av våld i nära relationer eller främjande av tvångsåktenskap eller våldsbejakande extremism genom spridande av propaganda, finansiering eller rekrytering.
2. Kränker ett barns rättigheter på sådant sätt att det finns en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas. Inte heller trossamfund som rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana kränkningar ska vara stödberättigat. Det skulle t.ex. kunna handla om trossamfund som uppmanar föräldrar till ett visst agerande, såsom att upprätthålla en viss traditionell sedvänja eller att vägra ett barn vård eller utbildning, som innebär en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas.
3. Inskränker en betjänads fri- och rättigheter genom tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet, t.ex. genom att trossamfund utnyttjar att en betjänad befinner sig i en beroendeställning eller har någon sjukdom.

4. Diskriminerar eller klart överträder principen om alla människors lika värde, t.ex. genom missaktning för en grupp av personer med anspelning på t.ex. kön, etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.
5. Aktivt motarbetar det demokratiska styrelseskicket, t.ex. genom uppmaning att inte följa svensk lag eller hörsamma myndigheters påbud. I undantagsfall kan uppmaning till lagbrott m.m. som helt syftar till att bevara eller återupprätta demokratiska värden vara förenligt med stödberättigande.

Kultur- och demokratiministern Alice Bah Kuhnke (MP) har i svar den 21 juni 2017 på skriftlig fråga¹⁴ om Muslimska brödraskapet angett följande:

Markus Wiechel har frågat mig hur jag ser på Muslimska brödraskapet, och om det är min uppfattning att organisationer kopplade till Muslimska brödraskapet ska kunna erhålla stöd från den svenska staten.

Organisationer som verkar i strid mot samhällets grundläggande värderingar ska inte erhålla statligt stöd. Varje organisation som ansöker om stöd ska prövas självständigt och rättssäkert mot de kriterier som ställs upp för det aktuella stödet.

Kultur- och demokratiministern Alice Bah Kuhnke (MP) har i svar den 14 februari 2018 på skriftlig fråga¹⁵ angett följande om bl.a. att stödja de svenska grenarna av Muslimska brödraskapet:

Markus Wiechel har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att stoppa den statliga finansieringen av vissa projekt.

Svenska förvaltningsmyndigheter, i det här fallet Myndigheten för stöd till trossamfund (SST), är självständiga gentemot regeringen och Regeringskansliet ska inte detaljstyra hur en myndighet väljer att genomföra ett uppdrag. I det uppdrag som regeringen gav SST den 26 oktober 2017 om att genomföra insatser mot rasism riktat mot muslimer framgår det inte att myndigheten ska samverka med organisationer för att genomföra uppdraget. Beslutet om att ingå ett samarbete med studieförbundet Ibn Rushd har självständigt fattats av myndigheten.

När det gäller statlig finansiering av projekt genom bidragsgivning så har jag tidigare varit tydlig med att statsbidrag inte ska ges till organisationer som bedriver verksamhet som strider mot demokratins idéer, däribland principerna om alla människors lika värde och rättigheter. I enlighet med gällande förordningar om statsbidrag till civila samhällets organisationer får bidrag lämnas endast till en organisation som har en demokratisk uppbyggnad och som bedriver en verksamhet som respekterar demokratins idéer. Det är också fullt möjligt för myndigheter att kräva tillbaka statsbidrag som beviljats på felaktiga grunder.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan anser Utredningen om översyn av statens stöd till trossamfund bl.a. att demokratikriteriet bör utformas på så sätt att det exkluderar trossamfund som agerar i strid med särskilt skyddsvärda grundläggande värderingar i det svenska samhället. Förslagen bereds inom

¹⁴ 2016/17:1581.

¹⁵ 2017/18:734.

Regeringskansliet. Utskottet anser inte att beredningen bör föregripas och avstyrker därför motionerna 2017/18:2042 (SD) yrkandena 2–4, 2017/18:2301 (SD) yrkande 1, 2017/18:3060 (SD, -) yrkande 20, 2017/18:3186 (V) yrkandena 2 och 3, 2017/18:3414 (M), 2017/18:3415 (M) och 2017/18:3455 (SD) yrkandena 3–5.

Stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bl.a. en stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden med hänvisning till att Regeringens råd för kontakt med trossamfunden regelbundet träffar trossamfunden och till SST:s instruktion med uppgift att främja en sådan dialog.

Jämför reservation 10 (M, C, L, KD).

Motionerna

Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) anser i motion 2017/18:3067 att dialogen mellan det offentliga och trossamfunden bör stärkas för att förebygga antidemokratiska idéer samt motverka radikalisering (yrkande 4).

Amineh Kakabaveh (V) anser i motion 2017/18: 3186 (V) att regeringen bör ta initiativ till en upplysningskampanj, riktad mot alla etniska grupper och trossamfund, om hedersvåld, där hedersvåldets historiska ursprung, dess effekter på samhället och vad det innebär för särskilt flickor och unga kvinnor beskrivs samt hur det strider mot demokratiska principer och mänskliga rättigheter (yrkande 10).

Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda KD) anser i motion 2017/18:456 att regeringen bör hålla en regelbunden dialog med trosbaserade rörelser och lyfter i motionen fram vikten av religionsfrihet (yrkande 3).

Bakgrund

Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke angav bl.a. följande i en interpellationsdebatt den 12 januari 2016:

Roger Haddad har frågat mig vilket ansvar jag anser att regeringen har i arbetet mot radikalisering. Han har också frågat vilka konkreta förslag som regeringen kommer att lägga fram för att underlätta för muslimska församlingar att intensifiera arbetet mot våldsbejakande islamistisk extremism och rekrytering av radikaliserade unga till terrororganisationer.

Jag vill tydliggöra att regeringen har ansvar för att vidta de nödvändiga åtgärder som värnar demokratin och som stärker det förebyggande arbetet. Därigenom har regeringen också ansvar för att kommunerna har tillgång

till kunskap och åtgärder som kan förebygga radikaliserings och rekrytering till våldsbejakande extremism.

Regeringen har under året kraftfullt förstärkt det förebyggande arbetet, bland annat för att utveckla myndigheternas förebyggande insatser och metoder. Detta finns redovisat i skrivelsen Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism (skr. 2014/15:144).

När det gäller förebyggande insatser är det av central vikt att det finns en samverkan både på nationell och på lokal nivå mellan insatser som värnar demokratin mot våldsbejakande extremism och det brottsförebyggande arbetet.

I Sveriges arbete mot terrorism, som vägleds av den strategi som lades fram i augusti – Förebygga, Förhindra, Försvåra – finns därför ett tydligt fokus på förebyggande åtgärder, för att förebygga radikaliserings och rekrytering till extremist- och terroristgrupper.

De 21 åtgärder som pågår för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism är grupperade inom fem områden: nationell samordning för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, åtgärder för att värna demokratin och alla människors lika värde och rättigheter, åtgärder mot identifierade risker, åtgärder för att individer ska lämna våldsbejakande extremistiska rörelser samt stärkt nordiskt och internationellt kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Det civila samhällets organisationer inklusive trossamfunden är mycket viktiga aktörer i arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism. Det är dock viktigt att insatser från trossamfund och organisationer kommer till stånd genom deras eget initiativ. Regeringen varken kan eller bör styra det civila samhällets arbete.

Organisationer och trossamfund har sedan 2011 kunnat söka statsbidrag från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, för verksamhet som värnar demokratin. Regeringen har avsatt 8 miljoner kronor för statsbidrag inom detta område under 2016. Även Allmänna arvsfonden ger stöd till insatser som förebygger våldsbejakande extremism och har gett stöd till ett antal sådana projekt som olika organisationer nu driver.

Regeringen har också skapat förutsättningar för trossamfunden att få stöd för att utveckla sitt arbete[...]

Men det handlar också om att tydliggöra kommunernas ansvar. Man betonar vikten av att kommunerna arbetar med det förebyggande och har handlingsplaner. Den nationella samordnaren har åkt land och rike runt med just det budskapet. Och vi arbetar genom den nationella samordnaren fram verktyg. Jag betonade detta inledningsvis. Det var ett gott grundarbete. Regeringen har förstärkt den nationella samordnarens möjligheter, resurser och kansli och hela utredningsarbetet för att vi ska få effekt. Vi måste nämligen få med alla kommuner och städer på tåget.

Kommunerna och det civila samhällets organisationer, inklusive trossamfunden, är centrala i det här arbetet. Det handlar om att fånga upp unga människor som är i en radikaliseringsprocess eller att till och med fånga upp dem innan de kommer in i en radikaliseringsprocess och innan de rekryteras och blir resande och eventuellt begår brott mot mänskligheten. Då behöver man kunna identifiera dessa unga människor tidigt. Det görs bäst i kommunen, lokalt och väldigt nära.

Vi kommer att fortsätta att arbeta på det sättet med att uppvakta kommunerna. Jag hoppas att Sveriges alla kommuner förstår allvaret och

inleder ett tydligt arbete för att värna demokratin men också för att arbeta mot radikalisering och att man i det arbetet samarbetar.

Jag vill använda ordet samarbete. Jag har nämligen under det senaste året rest runt i vårt land. Jag har besökt många moskéer och träffat många muslimska företrädare och imamer som verkligen betonar vikten av att arbeta just med den här frågan. Det är en av de frågor som engagerar allra mest. Jag har också mött förtvivlan i många företrädares ögon och hjärtan när de lägger fram texten kring sorgen i att förlora en ung människa och arbetet med denna unga människas familj.

Det här är ett samarbete, och vi kan bli lyckosamma om vi lyckas göra det här tillsammans. Det är avgörande för framtiden. Det gäller det lokala samarbetet mellan kommunens olika förvaltningar, skolan och socialtjänsten men också samarbetet mellan våra institutioner, Kriminalvården och Sis och samarbetet här i Sveriges riksdag. Det handlar om att det här ska bli ett långsiktigt arbete som håller över tid.

Regeringens råd för kontakt med trossamfunden, Trossamfundsrådet, har funnits sedan 2000 och syftar till att ha en dialog mellan staten och trossamfunden. Rådet träffades två gånger under 2017.

I förordningen (2017:104) med instruktion för Myndigheten för statligt stöd till trossamfund har tydliggjorts att myndigheten även har till uppgift att främja en dialog mellan staten och trossamfunden samt att bidra med kunskap om trossamfundsfrågor. Från och med 2018 tillförs anslaget 9:1 Nämnden för statligt stöd till trossamfund 2,4 miljoner kronor för att myndigheten bättre ska kunna stödja kommuner och myndigheter i kontakter med trossamfund och att än tydligare kunna involvera trossamfunden i krisberedskap och det demokratistärkande arbetet.

I regleringsbrevet för budgetåret 2018 avseende SST framgår att regeringen förlänger uppdraget till SST att utvidga och fördjupa dialogen med trossamfunden i syfte att stimulera arbetet med demokrati och demokratisk medvetenhet. I uppdraget ingår även att föra en dialog med de trossamfund som vill utveckla sitt arbete för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism genom att stimulera dessa samfunds stöd till unga kvinnor och män, föräldrar och anhöriga. SST ska senast den 15 oktober 2018 redovisa arbetet med trossamfunden i dessa frågor och vilket stöd som ungdomar, anhöriga och föräldrar har fått och om stödet bedöms vara ändamålsenligt. För genomförandet av uppdraget får SST disponera 800 000 kronor under 2018 från utgiftsområde 1 Rikets styrelse, anslaget 6:1 Allmänna val och demokrati.

Enligt uppgift från SST har hedersvåld av SST tagits upp i följande sammanhang:

- De kurser SST har rörande äktenskapsrätt och kring det förstärkta skyddet mot barn- och tvångsaktenskap.
- I det mentorsskapsprogram kring kvinnligt ledarskap som SST genomför 2018 för tredje gången, samt vid uppföljning av de tidigare programmen.
- I SST:s ungdomsledarprogram ingår frågor om könsnormer och könsbrytande normer.
- I SST:s kompetenshöjande kurser för lokala trossamfundsledare kommer frågan in i den del som rör familjerätt.

Sveriges interreligiösa råd (SIR) är sedan 2010 en mötesplats för nationella religiösa företrädare i Sverige. När rådet grundades slogs det fast att SIR ska mötas regelbundet för att fördjupa sin kunskap om varandra/-s religion och att få möjlighet att alstra ett utrymme för diskussion om religionens roll i samhället. SIR arbetar också med att samla och förmedla erfarenheter från interreligiösa arbeten som pågår i Sverige – att fördjupa, utveckla och sprida kunskap om olika religioner i Sverige samt att utveckla och organisera ett utåtriktat arbete för att motverka antisemitism, muslimhat och andra hot mot religionsfriheten. Sedan Sveriges interreligiösa råd skapades 2010 gör rådet tillsammans kampanjer, manifestationer och uttalanden som kretsar kring frågor om religions- och trosfrihet i Sverige. Regeringen beviljade 2016 SIR ett stöd på 1,2 miljoner kronor för en förstärkt administrativ funktion. För 2017 erhöll SIR ett stöd på 800 000 kr för samma ändamål.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning om vikten av en regelbunden och stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden för att bl.a. förebygga antidemokratiska idéer samt motverka radikaliserings. Som framgår ovan träffas Regeringens råd för kontakt med trossamfunden regelbundet, och SST har i sin instruktion för myndigheten än tydligare fått i uppgift att främja en dialog mellan staten och trossamfunden. Beträffande motionsyrkandet om en upplysningskampanj om hedersvåld riktad mot etniska grupper och trossamfund tar SST, som framgår ovan, i bl.a. kurser, mentorskapsprogram och ungdomsprogram riktade mot trossamfunden, upp frågor om hedersvåld. Utskottet anser med hänvisning framför allt härtill att motionerna 2017/18:456 (KD) yrkande 3, 2017/18:3067 (M, C, L, KD) yrkande 4 och 2017/18:3186 (V) yrkande 10 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida, varför de avstyrks.

Muslimska brödrskapet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om att Muslimska brödrskapets etablering och kopplingar till terrorism bör utredas med hänvisning till utrikesministerns uttalande.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionen

Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) anser i motion 2017/18:3455 att Muslimska brödrskapets etablering (yrkande 1) och kopplingar till terrorism (yrkande 2) bör utredas.

Bakgrund

Muslimska brödrskapet är en politisk-religiös islamisk (sunnitisk) organisation, grundad 1928.

Utrikesministern Margot Wallström har i svar den 13 juli 2017 på skriftlig fråga (2016/17:1675) om regeringens syn på Muslimska brödrskapet angett följande:

Markus Wiechel har frågat kultur- och demokratiministern hur ministern och regeringen ser på Muslimska brödrskapet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Regeringen förhåller sig i regel inte till enskilda organisationer och rörelser såsom Muslimska brödrskapet.

Muslimska brödrskapet är inte listat som en terroristorganisation av FN eller EU, och därmed inte heller av Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, med hänvisning till utrikesministerns uttalande, att motion 2017/18:3455 (SD) yrkandena 1 och 2 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida, varför yrkandena avstyrks.

Förenklad beredning

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om civila samhället och trossamfund som riksdagen tagit ställning till relativt nyligen under mandatperioden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har under mandatperioden (bet. 2015/16:KrU6 och bet. 2016/17:KrU4) avstyrkt motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag. Utskottet anser därför att motionsyrkandena nedan kan beredas i förenklad form och avstyrker därmed yrkandena.

Civila samhället

Motion 2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 2.

I motionen yrkas att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ytterligare förstärka föreningslivet för att motverka äldres isolering.

Motion 2017/18:3749 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3.

I motionen yrkas att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en politik som stärker det civila samhället och därmed de mellanmänniska relationerna (yrkande 1).

I motionen yrkas vidare att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att värna civilsamhällets ställning i förhållande till näringsliv och det offentliga (yrkande 3).

Motion 2017/18:3761 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkandena 3–5.

I motionen yrkas att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en föreningsrättsutredning med syfte att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk (yrkande 3).

I motionen yrkas vidare att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för civilsamhället att bidra till integration och ökad delaktighet i samhället (yrkande 4).

I motionen yrkas också att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda förutsättningar för dem som bidrar till samhället genom sitt ideella engagemang (yrkande 5).

Trossamfund

Motion 2017/18:3439 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2.

I motionen yrkas att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga stödet till livsåskådningsorganisationer bör upphöra (yrkande 1).

I motionen yrkas vidare att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det fall ovanstående yrkande ej vinner majoritet bör riksdagen ställa sig bakom att det statliga stödet till livsåskådningsorganisationer även ska utgå till icke-konfessionella (yrkande 2).

Reservationer

1. Civila samhällets organisationers viktiga roll, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Christina Örnebjär (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3 och bifaller delvis motionerna

2017/18:153 av Said Abdu (L) yrkande 1,

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 2 och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 20.

Ställningstagande

I arbetet mot hedersrelaterade brott har civilsamhället en viktig plats. Föreningar och nätverk spelar en central roll i arbetet mot hedersrelaterat förtryck och i stödet för offren för sådant förtryck. Vi vill uppmärksamma betydelsen av civilsamhällesorganisationer som arbetar aktivt för att ge stöd åt offren för hedersrelaterat förtryck, och framhålla att samverkan mellan det offentliga och civilsamhället är en bärande princip.

2. Bidrag till civila samhället, punkt 2 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Christina Örnebjär (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5,
bifaller delvis motionerna
2017/18:1737 av Aron Emilsson m.fl. (SD),
2017/18:1916 av Anders Österberg m.fl. (S),
2017/18:2273 av Jan Ericson (M),
2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28,
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13,
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 41 och 48 samt
2017/18:3735 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt
avslår motionerna
2017/18:574 av Anna Hagwall (-),
2017/18:853 av Robert Hannah (L) yrkande 3 och
2017/18:2140 av Carina Ohlsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Lika viktigt som det är att stödja organisationer som motverkar hedersrelaterade brott, är det att dra en tydlig gräns mot föreningar och organisationer som accepterar eller i vissa fall rentav legitimerar hedersrelaterat förtryck och hederstraditioner. Hedersstrukturer har enligt vår uppfattning ingen plats i ett jämställt och demokratiskt samhälle, och offentliga bidrag ska därför inte ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet. Detta anser vi att riksdagen bör tillkänna för regeringen.

3. Bidrag till civila samhället, punkt 2 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1737 av Aron Emilsson m.fl. (SD),
bifaller delvis motionerna
2017/18:1916 av Anders Österberg m.fl. (S),
2017/18:2273 av Jan Ericson (M),
2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28,
2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 5,
2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13,
2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 41 och 48 samt
2017/18:3735 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 6 och 7 samt

avslår motionerna

2017/18:574 av Anna Hagwall (-),

2017/18:853 av Robert Hannah (L) yrkande 3 och

2017/18:2140 av Carina Ohlsson m.fl. (S).

Ställningstagande

En viktig faktor för att det allmänna stödet för offentliga bidrag till det civila samhället ska kunna upprätthållas är att stödet fördelas på ett ansvarsfullt sätt. Mottagare av skattefinansierat stöd bör enligt vår uppfattning uppfylla vissa minimikrav på kvalitet och samhällsnyttigt innehåll. Allt annat är att visa bristande respekt för demokratin och skattebetalarnas pengar.

Tyvärr har det flera gånger det senaste åren visat sig att våldsbejakande och islamistiska föreningar och organisationer har kunnat erhålla skattefinansierat stöd, ofta vid upprepade tillfällen. Detta trots att de uppmanar till lagbrott och inte ställer sig bakom demokratiska grundprinciper, stödet för yttrandefrihet och mötesfrihet och män och kvinnors lika värde etc.

Vi menar att det är uppenbart att såväl regelverket som tillsynen måste skärpas i detta avseende, och föreslår därför att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör återkomma med förslag kring hur regelverket och tillsynen ska kunna skärpas så att våldsbejakande, islamistiska och icke-demokratiska organisationer inte längre ska kunna erhålla skattefinansierat stöd.

4. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (C)

av Per Lodenius (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12,

bifaller delvis motionerna

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 28 och

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27 och

avslår motion

2017/18:2163 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Jag vill lyfta fram att civilsamhällets, idrottens och föreningslivets arbete spelar en mycket viktig roll i att vara en kompenserande faktor för de barn vars familjebakgrund gör att de riskerar att halka efter. Om fler barn får upp ögonen för föreningslivet kan det bli ett sätt att motverka segregation och att bygga broar inom städer liksom inom andra områden och mellan sociala grupper. Jag vill därför att man ser över hur civilsamhällets roll för att minska klyftorna i samhället kan stärkas.

5. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (V)

av Vasiliki Tsouplaki (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 28,
bifaller delvis motionerna

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27 och

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 och

avslår motion

2017/18:2163 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Folkrörelserna och hela det civila samhället spelar en viktig roll i inkluderingen och etableringen av ensamkommande barn. Genom föreningsaktiviteter och löpande verksamhet kan kontakter skapas utanför boendena och skolan. Det finns dock en del problem. Svårigheten att komma i kontakt med och få tillgång till förenings- och organisationers reguljära verksamhet är exempel på hinder för att potentialen i föreningslivet ska förverkligas. De aktiviteter som finns är ofta riktade speciellt till gruppen ensamkommande och riskerar att snarare förstärka exkludering än att verka för inkludering. Jag anser att det är viktigt att undanröja de hinder som finns för att få en ökad inkludering och etablering i samhället. Regeringen bör återkomma med förslag om hur förutsättningarna för civilsamhället att bedriva inkluderande verksamhet på asylboenden kan stärkas.

6. Civila samhällets viktiga roll vid integration och för att motverka segregation, punkt 3 (L)

av Christina Örnebjär (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27,

bifaller delvis motionerna

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V) yrkande 28 och

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 12 och

avslår motion

2017/18:2163 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Det civila samhället spelar en viktig roll när det gäller att främja nyanländas väg in i det svenska samhället. Civilsamhället bidrar till att nya kontakter och mötesplatser skapas, och är en omistlig del av vårt samhälle. Jag anser att det offentliga ska samverka och dessutom bidra med finansiellt stöd till civilsamhället för integrationsinsatser.

7. Civila samhället bedriver svenskundervisning, punkt 4 (M)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M) och Isabella Hökmark (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3069 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Civilsamhällets olika organisationer är ofta de som först når nyanlända. Att lära sig svenska språket är själva grunden för att komma in i samhället. Det civila samhället ger möjlighet att erbjuda sociala kontakter, men kan också

erbjuda undervisning i svenska språket. Försök med detta har fallit väl ut och vi anser att regeringen bör återkomma med förslag för att öka frivilligorganisationernas möjlighet att kunna bedriva svenskundervisning.

8. Samarbete, punkt 5 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Christina Örnebjär (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3067 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och bifaller delvis motionerna

2017/18:3069 av Olof Lavesson m.fl. (M) yrkande 4 och

2017/18:3761 av Per Lodenius m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Det goda samhället skapar vi tillsammans. Det sker t.ex. kvällstid och natttid när socialkontoren håller stängt men Röda korset, Nattvandrarerna, kyrkor och samfund håller öppet till stöd för människor i utsatthet. Alliansen anser att en del av svaren på de utmaningar som vi ser i samhället finns i ett systematiskt fördjupat och förbättrat samarbete mellan skola, sjukvård, socialtjänst, äldreomsorg, kultur och det civila samhället. Detta kräver dock, anser vi, tydliga politiska signaler om att detta är ett prioriterat och viktigt arbete.

Under alliansregeringens år fördjupades samarbetet mellan den offentliga sektorn och civilsamhället. Detta skedde bl.a. genom Överenskommelsen på det sociala området samt genom utredningen För ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). Vi anser att regeringen bör ta till vara erfarenheterna från detta arbete och tydligt markera att inriktningen, med mer samarbete, ligger fast.

9. Stöd m.m., punkt 6 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2042 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkande 3,

2017/18:2301 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1,

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -) yrkande 20 och

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 5, bifaller delvis motionerna

2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh (V) yrkandena 2 och 3 samt

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 3 och 4 samt

avslår motionerna

2017/18:2042 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD) yrkandena 2 och 4,

2017/18:3414 av Boriana Åberg (M) och

2017/18:3415 av Boriana Åberg (M).

Ställningstagande

Vi har sett att organisering inom särskilda religiösa samfund, inte minst med salafistisk/wahabistisk riktning, inneburit en ökad radikaliserings av främst unga troende. Detta har, anser vi, lett till mer intolerans och mindre respekt för universella mänskliga rättigheter. Det har vidare lett till terroristbrott och till aktivt eller indirekt aktivt stöd till fruktansvärda brott mot mänskligheten. Regeringen bör, anser vi, verka för att möjliggöra stängning av samfund med hårdföra tolkningar som tenderar driva människor till att begå brott eller stödja terror.

Bland kristna samfund har pengar betalats ut till den eritreanska ortodoxa kyrkan, som enligt oss av många pekats ut som väldigt trogen den eritreanska regimen. Med integration för eritreaner som skäl har den Eritreanska Ortodoxa Tewahdo-kyrkan i Sverige fått 300 000 kronor i statsbidrag, vilket vi har fått uppgift om att regimkritiska eritreaner menar går direkt till att rekrytera lojala anhängare till den hårdföra, totalitära regimen samt till att bedriva spionage mot eritreaner. Flera företrädare för kyrkan har dessutom, anser vi, helt öppet visat sitt stöd till regimen. Det finns således flera skäl till att regeringen bör se över det stöd som betalats ut till samfund med en internationell koppling.

Vi vill även dra in det statliga stödet till de religiösa samfund som förminskar kvinnors roll i samhället, som lär ut att kvinnan är underordnad

mannen och som anvisar kvinnor till särskilda och sämre belägna platser under gudstjänsterna.

Myndigheten för statligt stöd till trossamfund, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Sida och Allmänna arvsfonden är exempel på statligt finansierade organisationer som i dag på ett eller annat sätt bidrar med ekonomiskt stöd till Muslimska brödraskapets underorganisationer. Dessa nätverk ägnar i dag mycket tid åt att förhindra att svenska muslimer exponeras för mycket för västerländska normer och värderingar, varför de gynnas av en viss form av segregation i samhället. Detta är ingenting som gynnar de svenska skattebetalarna. Regeringen bör därför utreda konsekvenserna av att organisationer som ingår i nätverket kring Muslimska brödraskapet fått ta del av offentliga medel.

10. Stärkt dialog mellan det offentliga och trossamfunden m.m., punkt 7 (M, C, L, KD)

av Olof Lavesson (M), Cecilia Magnusson (M), Saila Quicklund (M), Per Lodenius (C), Isabella Hökmark (M), Christina Örnebjär (L) och Roland Utbult (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3067 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 4,

bifaller delvis motion

2017/18:456 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda KD) yrkande 3 och

avslår motion

2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Det religiösa Sverige har förändrats mycket under de senaste decennierna. Den ökade mångfalden av kyrkor och samfund är ett uttryck för både religionsfrihet och det nya mångkulturella Sverige och därmed en rikedom. Samtidigt som religionsfriheten alltid ska värnas går det inte att blunda för att det finns sammanhang där det pågår en ökad radikaliserings med antidemokratiska förtecken. Utmaningen är att våga se och tala om radikaliserings utan att ägna sig åt generaliseringar. Regeringen har, anser vi, varit otydlig i detta arbete. Avsaknaden av förslag för att genom samfundsdialog kunna stå upp för demokratiska värderingar har lyst med sin frånvaro. Regeringen bör därför

initiera ett arbete för att ta fram förslag på hur samhället ska kunna bidra till en fördjupad dialog med alla samfund kring begrepp som religionsfrihet, demokrati, jämställdhet och vilka värderingar som håller ihop vårt samhälle.

11. Muslimska brödraskapet, punkt 8 (SD)

av Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vår uppfattning är att Muslimska brödraskapets etablering i Sverige främst består av ett antal associerade organisationer som i dag får statligt stöd för sina respektive verksamheter. Vi har även sett antydningar till kopplingar mellan Muslimska brödraskapet och olika politiska företrädare. Då kunskapen kring Muslimska brödraskapets nätverk och etablering i Sverige är relativt liten, bör regeringen, anser vi, utreda omfattningen av dess etablering i Sverige. Vi anser även att Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism bör utredas.

Särskilt yttrande

Stöd m.m., punkt 6 (SD)

Aron Emilsson (SD) och Angelika Bengtsson (SD) anför:

Vi har samma uppfattning som motionärerna i motion 2017/18:3455 (SD) yrkandena 3 och 4, att det statliga och kommunala stödet till Muslimska brödrskapet ska stoppas, men har valt att inte reservera oss dels eftersom frågan om kommunala stöd inte ligger inom statens ansvar, dels för att yrkandena delvis tillstyrks genom vår reservation under stöd till trossamfund i betänkandet där vi tar ett mer samlat grepp i frågan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:153 av Said Abdu (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om folkrörelsernas roll för samhällsengagemang och demokratins utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:456 av Tuve Skånberg och Mikael Oscarsson (båda KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör hålla en regelbunden dialog med trosbaserade rörelser och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:574 av Anna Hagwall (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort allt ekonomiskt, skattefinansierat stöd till kulturföreningar, politiska organisationer och religiösa samfund, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ytterligare förstärka föreningslivet för att motverka äldres isolering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:853 av Robert Hannah (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort bidrag från organisationer som sysslar med omvandlingsterapi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1737 av Aron Emilsson m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur regelverket och tillsynen ska kunna skärpas i syfte att förhindra att våldsbejakande och icke-demokratiska organisationer får skattefinansierat stöd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett fungerande ideellt föreningsliv och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1916 av Anders Österberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bidrag till olika organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1937 av Christina Höj Larsen m.fl. (V):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur förutsättningarna för civilsamhället att bedriva inkluderande verksamhet på asylboenden kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2042 av Markus Wiechel och Johan Nissinen (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att slopa samtliga skattefinansierade statliga bidrag till trossamfund, som inte är kopplade till att bevara kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt granska stöd som går till trossamfund med en internationell koppling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägga ned Nämnden för statligt stöd till trossamfund då tro är en privat angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2140 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se över möjligheten till en grundfinansiering för samordning av socialt inriktade ideella organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2163 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för marginaliserade förorter i syfte att bekämpa det demokratiska underskottet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2273 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av statens stöd till organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2301 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra stängning av religiösa samfund med hårdföra tolkningar som tenderar att driva människor till att begå brott eller stödja terror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2815 av Jan Björklund m.fl. (L):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det civila samhällets viktiga roll när det gäller integration och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga offentliga medel bör få användas till att främja odemokratiska organisationer eller föreningar som motverkar integration och jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3060 av Richard Jomshof m.fl. (SD, -):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dra in det statliga stödet till religiösa samfund som förminskar kvinnors roll i samhället och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3067 av Olof Lavesson m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att samarbetet mellan civilsamhället och välfärdens kärnverksamheter stärks och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka dialogen mellan det offentliga och trossamfunden för att förebygga antidemokratiska idéer samt motverka radikaliserings och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3069 av Olof Lavesson m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka civilsamhällets möjligheter att arrangera svenskundervisning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda idéburet offentligt partnerskap och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3186 av Amineh Kakabaveh (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att svenska myndigheter skärper granskningen av etniska och religiösa organisationer och församlingar så att dessa i praktiken följer vad som föreskrivs när det gäller demokratiska principer och respekten för mänskliga rättigheter, kvinnors och barns rättigheter samt hbtq-personers rättigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föreningar och församlingar som i sin praktiska verksamhet bryter mot demokratins principer, mänskliga rättigheter, kvinnors och barns rättigheter samt hbtq-personers rättigheter inte bör beviljas statliga anslag och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen som en del av ovannämnda upplysningskampanj även bör vända sig till alla etniska grupper och trossamfund och även i detta sammanhang särskilt vända sig till ungdomen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3189 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma civilsamhällesorganisationer som arbetar aktivt för att ge stöd åt offren för hedersrelaterat förtryck och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga offentliga bidrag ska ges till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3414 av Boriána Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekonomiska bidrag från staten till religiösa förbund och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3415 av Boriána Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en nedläggning av myndigheten för statligt stöd till trossamfund och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3439 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga stödet till livsåskådningsorganisationer bör upphöra och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i det fall ovanstående yrkande ej vinner majoritet bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att det statliga stödet till livsåskådningsorganisationer även ska utgå till icke-konfessionella och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3455 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets etablering i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda Muslimska brödraskapets kopplingar till terrorism och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa statligt stöd till Muslimska brödrskapet och dess underorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa kommunalt stöd till Muslimska brödrskapet och dess underorganisationer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda konsekvenserna av det ekonomiska stöd som betalats ut till organisationer inom Muslimska brödrskapets nätverk och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3586 av Jan Björklund m.fl. (L):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organisationer som motarbetar demokratiska principer och jämställdhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur civilsamhällets roll för att minska klyftorna i samhället kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa offentliga medel till organisationer som accepterar hedersrelaterad brottslighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa allmänna medel från att gå till våldsbejakande organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3735 av Tomas Tobé m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ till den lagstiftning som krävs för att kunna säkerställa att inga offentliga medel utbetalas som riskerar att komma till användning för verksamhet eller åtgärder som riskerar att direkt eller indirekt främja eller stödja radikaliserings, våldsbejakande extremism eller terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ till den lagstiftning som krävs för att kunna säkerställa att felaktigt utbetalda eller felaktigt använda offentliga medel ska kunna återkrävas om medlen kommit till användning för verksamhet eller åtgärder som främjat eller riskerar att direkt eller

indirekt stödja radikalisering, våldsbejakande extremism eller terrorism, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara förslagen i utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle för utveckling av bl.a. arbetsintegrerande sociala företag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3749 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en politik som stärker det civila samhället och därmed de mellanmännsliga relationerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att värna civilsamhällets ställning i förhållande till näringsliv och det offentliga och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3761 av Per Lodenius m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utveckla modeller för partnerskap mellan ideella organisationer, offentliga organ och näringsliv för att skapa möjligheter till fler samarbeten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en föreningsrättsutredning med syfte att tydliggöra och stärka civilsamhällets särart och skapa rimliga regelverk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheterna för civilsamhället att bidra till integration och ökad delaktighet i samhället och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om goda förutsättningar för dem som bidrar till samhället genom sitt ideella engagemang, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.